

Łukasz Gacek

Uniwersytet Jagielloński

BEZPIECZEŃSTWO REGIONALNE Z PERSPEKTYWY PEKINU

Zainicjowanie programu reform wewnętrznych oraz polityki „otwarcia” na świat zewnętrzny pod koniec lat 70. przez Denga Xiaopinga doprowadziło do przetransformowania chińskiej wizji postrzegania regionu Azji Wschodniej. Bliskie sąsiedztwo sprawia, że obszar ten staje się naturalnym polem chińskiej aktywności. To z kolei zmusza obserwatorów do bliższego spojrzenia na aspiracje i dążenia Pekinu.

W momencie wdrażania reform władze komunistyczne w Chinach zwracały uwagę na znaczenie stabilnego i pokojowego otoczenia międzynarodowego. Stało się to koniecznością w sytuacji pełnego koncentrowania uwagi na skutecznym osiągnięciu założonych celów w ramach programu Czterech Modernizacji¹. Od tego czasu Chiny propagują założenie o pokojowym wzroście (*China's peaceful rise*), co stanowi uzasadnienie dla hasel kładących nacisk na sprawy związane z rozwojem własnego kraju i podkreślaniem tezy o niestanowieniu zagrożenia dla innych. Chiny, mówiąc o pokojowym wzroście, podkreślają w pierwszej kolejności znaczenie materii społeczno-gospodarczej. Forsowana przez obecne kierownictwo koncepcja rozwojowa, dotycząca budowy harmonijnego społeczeństwa (*hexie shehui*), zakłada przedsięwzięcie konkretnych kroków także w przestrzeni międzynarodowej. Podstawowym celem staje się dokonanie w latach 2000-2020 fundamentalnych przeobrażeń w ramach istniejącego systemu państwowego. W październiku 2007 r. delegaci uczestniczący w XVII zjeździe partyjnym przyjęli plan

¹ Program Czterech Modernizacji został przyjęty w czasie Plenum Komunistycznej Partii Chin w grudniu 1978 r. Określał zasady przeprowadzania reform w kilku obszarach strategicznych z punktu widzenia interesu narodowego państwa, takich jak: rolnictwo, przemysł, nauka i technika oraz obrona narodowa. Warto zauważyć, że program nie zakładał zmian w przestrzeni ideologicznej. W marcu 1979 r. został on uzupełniony Czterema Podstawowymi Zasadami, wedle których Chiny winny podążać socjalistyczną drogą, przestrzegać dyktatury proletariatu, przewodniej roli partii komunistycznej oraz marksizmu-leninizmu. W myśl przyjętych rozstrzygnięć to właśnie partia rządząca miała określać zakres, a także charakter zmian w kraju.

osiągnięcia do 2020 r. równowagi w rozwoju w pięciu przestrzeniach: pomiędzy obszarami miejskimi a obszarami wiejskimi, pomiędzy regionami, pomiędzy rozwojem gospodarczym i społecznym, pomiędzy człowiekiem a środowiskiem naturalnym oraz pomiędzy rozwojem krajowym a realizowaną polityką otwarcia na świat zewnętrzny. W opinii przewodniczącego Chińskiego Forum ds. Reform, Zhenga Bijiana, w pierwszej połowie obecnego stulecia Państwo Środka musi zmierzyć się z kilkoma wyzwaniami powiązаныmi ze wzrostem gospodarczo-społecznym, tj. z niedoborem surowców naturalnych, głównie energii, dewastacją ekosystemu czy zagadnieniami wynikającymi z różnic społecznych i ekonomicznych. Tym samym Chiny winny podążać nową drogą industrializacji, charakteryzującą się wykorzystywaniem zaawansowanych technologii, wydajnością gospodarczą, niską konsumpcją surowców oraz niskim stopniem zanieczyszczenia środowiska².

Przyjęcie tego typu założeń dotyczących polityki rozwojowej zmusza Pekin do poszukiwań silnych argumentów na rzecz stworzenia i utrzymania stabilnego otoczenia regionalnego i globalnego. Wiceprzewodniczący Centralnej Szkoły Partyjnej KPCh Li Junru wskazywał na kilka cech, które jego zdaniem charakteryzują pojęcie związane z pokojowym wzrostem. Po pierwsze, Chiny umiejscowiły w centrum swoich działań przestrzeń gospodarczą i podkreślają znaczenie samego rozwoju dla pokojowego wzrostu. Po drugie, uczestniczą w procesie globalizacji ekonomicznej, realizują schemat wzajemnych korzyści, konkurując z innymi państwami na światowym rynku. Po trzecie, kładą nacisk na niezależny rozwój, opierający się na własnym potencjale. Po czwarte, rozszerzają program reform i dokonują sprzężenia rozwoju we wszystkich obszarach. Po piąte, w przestrzeni międzynarodowej Chiny powinny odgrywać odpowiednią rolę przynależną dużemu państwu, z podkreśleniem porzucenia aspiracji zmierzających do dominacji czy hegemonizmu³. Chiny chcą jawić się jako gracz pełniący konstruktywną funkcję na rzecz pokoju i stabilności w regionie Azji i Pacyfiku. Proponowany system ma uwzględniać interesy krajów rozwijających się, jak również stanowić właściwą platformę dla realizacji aspiracji wielkich mocarstw.

Istnieją bardzo silne związki historyczne i kulturowe Chin z krajami Azji Wschodniej. Tradycja kulturowa, mówiąca o jedności w różnorodności oraz priorytecie dla pokoju, przeszła długą ewolucję, ułatwiając harmonijną koegzystencję samych Chin oraz stając się podstawą kształtowania relacji z państwami regionu i resztą świata. Na przestrzeni dziejów w Chinach upowszechniło się pojęcie jedności świata. Starożytny myśliciel Mencjusz zapytany przez króla Hui, w jaki sposób świat może funkcjonować w pokoju, odpowiedział, że kiedy jest zachowana jedność, pojawi się także pokój⁴. Świat w świadomości Chińczyków przez długi okres

² *Peaceful Rise of China a Hot Topic*, April 22, 2005, <http://www.china.org.cn>.

³ *China's peaceful rise*, „Beijing Review” April 22, 2004.

⁴ *Mencius*, Ia, 6, [w:] Y. Fung, *A Short History of Chinese Philosophy*, red. D. Bodde, The Three Press, New York 1966, s. 180.

był określany mianem *tianxia*, co obejmowało swoim zakresem wszystko, co znajdowało się pod niebem (*tian*). Chińczycy byli przeświadczeni, że nad wszystkim panuje nieograniczone niebo, pod nim zaś sytuuje się ziemia, której centrum stanowi „państwo środka” (*Zhongguo*). W tym kontekście to Chiny miały stanowić centrum światowe. Feng Youlan zwrócił uwagę, iż mieszkańcy Chin od czasów Konfucjusza zaczęli myśleć o sprawach politycznych w sensie ogólnoswiatowym. Byli przeświadczeni o tym, iż podlegają tylko jednemu rządowi na świecie, dlatego byli przyzwyczajeni do scentralizowanej organizacji, która może wpływać na utrzymanie pokoju w skali globalnej⁵. Warto podkreślić w tym miejscu znaczenie słowa *Zhongguo* ze względu na konsekwencje, jakie rodzi ten termin w odniesieniu do krajów sąsiedzkich. Pierwotnie oznaczało ono konfederację chińską, w ramach której funkcjonowały różnorodne organizmy państwowe. O jedności decydowała przede wszystkim wspólnota cywilizacji⁶. Zdaniem Leonida Wasiliewa to nauka konfucjańska stała się kluczowym czynnikiem dla ukształtowania właściwego kultu „podniebnego świata” czy „państwa środka”. Kraje ościenne traktowano jako potencjalnych wasali i lenników samego cesarza. Chiny, czyli Państwo Środka, stanowiły centrum cywilizacji konfucjańskiej. Warto podkreślić niezwykle istotną kwestię związaną z faktem, iż tradycyjne Chiny, niemal po XVIII-XIX stulecie, nie знаły pojęcia nacjonalizmu jako poczucia wspólnoty rasowej i etnicznej. Konfucjaniści odróżniali ludność pochodzenia niechińskiego od samych Chińczyków poprzez znajomość chińskiej kultury (cywilizacji konfucjańskiej), a nie dzięki cechom rasowym. Obcy poznający i przyjmujący to, co oferowała chińska cywilizacja konfucjańska, byli postrzegani niemal jak sami Chińczycy. Z drugiej strony należy podkreślić, iż sam konfucjanizm na przestrzeni dziejów wykazywał dużą elastyczność, prezentując zdolność do wyzyskiwania i absorpcji wybranych elementów obcych kultur. Zdolności asymilacyjne konfucjańskiej cywilizacji rodziły przekonanie o własnej wyższości i traktowaniu krajów sąsiednich oraz żyjących na kresach mniejszości narodowych jako tych, które winny podporządkować się chińskiemu państwu⁷.

Pokojowy rozwój Państwa Środka ma w obecnych realiach stwarzać szansę rozwoju innym krajom. Pekin przy tej okazji przywołuje argument o niestanowieniu zagrożenia dla państw w regionie. Obszar Azji i Pacyfiku ma szansę osiągnąć wysoki stopień rozwoju gospodarczego przy założeniu skupienia się wokół wspólnych celów. Nowe zagrożenia, które wylaniają się głównie z nietradycyjnych obszarów bezpieczeństwa, zmuszają do wspólnego reagowania. Nowy paradygmat chińskiej wersji bezpieczeństwa (*new security concept*) zakłada oparcie się na zasadach pokojowego współistnienia, wspólnych interesów, strategicznej współpracy

⁵ Y. Fung, wyd. cyt., s. 181.

⁶ M. Granet, *Cywilizacja chińska*, przeł. i oprac. M.J. Künstler, PIW, Warszawa 1973, s. 82.

⁷ L. Wasiliew, *Kulty, religie i tradycje Chin*, PIW, Warszawa 1974, s. 220-224.

i wspólnego rozwoju. Ogromne terytorium, liczba ludności, zróżnicowania systemowe i kulturowe sprawiają, że proces integracji pozostaje jednak sprawą niezwykle trudną do realizacji. Niemniej ustanowienie różnych ponadregionalnych mechanizmów i elastyczne modele współpracy mogą przyczynić się do osiągnięcia sukcesu w tej materii⁸.

W latach 90. Chiny zmodyfikowały założenia swojej polityki zagranicznej. Wpływ na to miały wydarzenia ogólnoświatowe związane z upadkiem Związku Radzieckiego oraz bloku komunistycznego i wytworzeniem się układu z jednym mocarstwem dominującym, którym były Stany Zjednoczone. Działania Waszyngtonu w Azji Centralnej i Południowej, a także w regionie Azji i Pacyfiku, czyli w stosunkowo bliskim sąsiedztwie Chin, doprowadziły do wypracowania alternatywnej wizji bezpieczeństwa uwypuklającej interesy Pekinu w tych częściach świata. Podczas przemówienia w trakcie Regionalnego Forum Stowarzyszenia Państw Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN Regional Forum) 27 lipca 1997 r. w Subang Jaya wicepremier i minister spraw zagranicznych Chin Qian Qichen dokonał wykładni nowego pojęcia bezpieczeństwa (*new security concept*). Propozycja ta określiła schemat działań w czterech obszarach, takich jak:

- Budowa przyjaznych i trwałych stosunków pomiędzy państwami, opartych na równości i wzajemnym szacunku.
- Podtrzymywanie rozwoju gospodarczego oraz rozszerzanie wymiany i współpracy gospodarczej pomiędzy państwami przyczyniającej się do wytworzenia współzależności interesów, a tym samym stwarzającej mocną ekonomiczną podstawę dla regionalnego bezpieczeństwa.
- Rozstrzyganie sporów z użyciem środków pokojowych, dających gwarancję na rzecz utrzymania regionalnego pokoju i stabilności.
- Dialog i współpraca jako główne filary gwarantujące pokój i rozwój w regionie. W tym względzie podkreślenie roli takich forów współpracy, jak APEC oraz ARF.

Chiny w myśl tych założeń prowadzą politykę opartą na dobrosąsiedzkich stosunkach z krajami regionu Azji i Pacyfiku, propagując zasadę równości⁹. W koncepcji nakreślonej przez Qian Qichena po raz pierwszy pojawiły się tak wyraźnie wątki dotyczące potrzeby stworzenia wielostronnych struktur bezpieczeństwa. Padło również podkreślenie zasady równości wszystkich państw, niezależnie od ich wielkości czy potencjału.

⁸ Szerzej: *China Peaceful Rise and Opportunities for the Asia-Pacific Region*, April 18, 2004, [w:] B. Zheng, *China's Peaceful Rise: Speeches of Zheng Bijian, 1997-2005*, DC: Brookings Institution Press, Washington 2005, s. 29-36.

⁹ *Opening Statement By H.E. Mr. Qian Qichen Vice Premier and Minister of Foreign Affairs People's Republic of China*, ASEAN Regional Forum (ARF), Subang Jaya, July 27, 1997, <http://www.shaps.hawaii.edu>.

Pokojowy charakter polityki rozwojowej Państwa Środka został w pełni zarysowany w dokumencie *China's Peaceful Development Road* z grudnia 2005 r. Zgodnie z jego zapisami:

- wszystkie kraje powinny, na podstawie Karty Narodów Zjednoczonych i pięciu zasad pokojowego współistnienia, dążyć do promowania demokracji w stosunkach międzynarodowych przez dialog i wzajemną współpracę; promocja multilateralizmu i dążenie do wzmocnienia roli ONZ i Rady Bezpieczeństwa ONZ w rozstrzyganiu spraw międzynarodowych;
- należy porzucić mentalność zimnowojenną na rzecz rozwijania nowej koncepcji bezpieczeństwa, opartej na wzajemnym zaufaniu, wzajemnych korzyściach, równości i współpracy; niezbędna jest budowa mechanizmu bezpieczeństwa zbiorowego, stanowiącego instrument zapobiegający wybuchom konfliktu lub wojny, jak również eliminujący zagrożenia pojawiające się w innych obszarach, tj. działalność terrorystyczną, kryzysy finansowe, katastrofy naturalne;
- w procesie globalizacji ekonomicznej należy położyć nacisk na urzeczywistnianie zasady sprawiedliwości, przynoszącej korzyści wszystkim krajom, szczególnie tym rozwijającym się; państwa rozwinięte powinny w większym stopniu wziąć odpowiedzialność za sprawy ogólnoświatowe;
- wszystkie kraje winny respektować prawo innych do wyboru własnej drogi rozwoju; dialog i wymiana pomiędzy cywilizacjami ma służyć wzajemnemu porozumieniu; budowa harmonijnego świata ma opierać się na współistnieniu wszystkich cywilizacji¹⁰.

Chiny wskazują na pokojową drogę własnego rozwoju, podkreślając jednocześnie chęć odgrywania konstruktywnej roli w tworzeniu harmonijnego świata wspólnie z innymi krajami¹¹. Bezpieczeństwo wewnętrzne zależy w znacznym stopniu od pokojowego środowiska międzynarodowego. W tym celu Pekin forsuje model utrzymywania rozległej sieci przyjaznych stosunków z głównymi mocarstwami. W dalszej kolejności proponuje rozwój bliskich relacji z krajami sąsiedzkimi. Na uwagę zasługuje tu wielokrotnie podkreślana zasada powstrzymania się od użycia siły, jak również od gróźb jej użycia. W tym kontekście naczelnym hasłem staje się formuła nieinicjowania ataku jako pierwsza strona. Wyjątkiem staje się sytuacja zagrożenia własnego terytorium. Chiny stoją na stanowisku obrony integralności terytorialnej oraz suwerenności. W odniesieniu do broni nuklearnej obowiązuje tożsamy schemat działania związany z nieużyciem pierwszemu tej broni¹². Pekin pragnie jawić się jako gracz odpowiedzialny i obliczalny, prowadzący pragmatycz-

¹⁰ *China's Peaceful Development Road, December 2005*, [w:] *Zhongguo Zhengfu Baipishu (2005-2006)*, (White Papers of Chinese Government), Information Office of the State Council of the People's Republic of China, Foreign Languages Press, Beijing 2007, s. 417-419.

¹¹ Tamże, s. 419.

¹² *China's National Defense in 2008*, Information Office of the State Council of the People's Republic of China, January 2009, Beijing, „Xinhua”, January 20, 2009, <http://news.xinhuanet.com>.

na politykę zagraniczną. Za tym ma przemawiać uczestnictwo w globalnych i regionalnych instytucjach współpracy. Warto jednak zauważyć, że nie traktuje on tego sformułowania literalnie, dokonując wyraźnej selekcji w zakresie wyborów i form odpowiedzialności. Świadczą o tym słowa premiera Wena Jiabao, który podkreślał, iż Pekin zobowiązuje się do odgrywania odpowiedzialnej roli w świecie, mając nadzieję na zwiększenie swojego udziału w kształtowaniu pokoju i rozwoju w skali globalnej. Niemniej należy pamiętać, iż Chiny w dalszym ciągu pozostają krajem rozwijającym się, co sprawia, że przed nimi jeszcze daleka droga związana z procesem modernizacji¹³. Priorytetem w tym układzie pozostaje sfera przekształceń wewnątrz krajowych, natomiast w przestrzeni międzynarodowej Pekin jest zainteresowany tylko wybranymi obszarami.

Chiny występują przeciwko polityce siły, hegemonizmowi, tworzeniu układu jedno- lub dwubiegunowego w świecie. W tej materii postulują działania na rzecz stopniowego ograniczania możliwości wybuchów zbrojnych agresji, jak również określenia mechanizmów związanych z kontrolą zbrojeń oraz programami rozbrownienowymi. Zgodnie z założeniami *China's National Defense in 2008* chińska polityka obronna pozostaje defensywna z natury. Uwypukla również brak aspiracji do zarówno globalnej, jak i regionalnej hegemonii. Pekin podkreśla, iż jego wojska nie stacjonują i nie będą instalowane w żadnym kraju. Zgodnie z zapisami wspomnianego dokumentu chińska polityka obronna nie jest wymierzona przeciw jakemukolwiek państwu i nie stanowi zagrożenia dla jakiegokolwiek z nich¹⁴. W opinii Yu Xintiana wzrost głównych potęg świata zawsze prowadził, z wyjątkiem najnowszych czasów, do wojen. Chiny w tym względzie różnią się od Niemiec, Francji czy Europy, starając się wypracować nową drogę rozwoju. Strategia Pekinu zakłada osiągnięcie czterokrotnego wzrostu PKB w okresie 2000-2020 i zrealizowanie planu modernizacji kraju do 2050 r. Pokojowy wzrost Chin stanowi w tym kontekście model możliwy do zaakceptowania przez główne potęgi świata, kraje sąsiedzkie i resztę świata. Pekin nie dąży do hegemonizmu, jak też do zastąpienia innych hegemonizmów chińskim odpowiednikiem¹⁵.

Uwaga Pekinu w większym stopniu skierowana jest na obszar Azji i Pacyfiku, a szczególnie na kraje bliskiego sąsiedztwa. W związku z tym podejmuje praktyczną działalność zmierzającą do zbudowania sieci przyjaznych stosunków z krajami regionu, promując współpracę, która ma stanowić podstawę utrzymania bezpieczeństwa regionalnego. Mówiąc o wspólnym rozwoju, należy podkreślić, że na uwagę zasługuje argument dotyczący heterogeniczności świata. Chiny podtrzymują stanowisko związane z utrzymaniem tej różnorodności. Każdy kraj, wedle założeń

¹³ *China Pledges to Play Responsible Role in World: Premier*, April 3, 2006, <http://www.gov.cn>.

¹⁴ *China's National Defense in 2008*, wyd. cyt.

¹⁵ X. Yu, *The Change of the World in the Early Twenty-First Century and China's Strategy Of Peaceful Rise*, [w:] *War, Peace and Hegemony in Globalized World. The Changing Balance of Power in the Twenty-First Century*, red. Ch. Chari, Routledge, London 2008, s. 148.

Pekinu, ma prawo sam określać swoją strategię rozwojową. Poszczególne państwa reprezentują różne cywilizacje, różne systemy polityczne, a także różne drogi rozwojowe, zatem szanując ową różnorodność oraz prawo innych do wyboru, należy poszukiwać wspólnych płaszczyzn porozumienia¹⁶. Nie ulega wątpliwości, że taki sposób pojmowania rzeczywistości zyskuje uznanie wśród państw rozwijających się. Prezydent Hu Jintao podkreślał, że te kraje winy posiadać prawo do wyboru własnych systemów politycznych, jak również do określania własnych modeli rozwojowych. Państwa niezależnie od tego, czy są duże czy małe, silne czy słabe, bogate czy biedne powinny być traktowane jednakowo. Światowy pokój uzależniony jest od stabilnej sytuacji w krajach rozwijających się. Fundamentem chińskiej polityki zagranicznej – zdaniem Hu – pozostaje właśnie współpraca z tymi państwami¹⁷.

W związku z pojawiającymi się głosami na temat chińskiego zagrożenia Pekin stara się podkreślać korzyści, jakie mogą wynikać z chińskiego rozwoju. W opinii premiera Wen Jiabao silniejsze i rozwinięte Chiny stwarzają konkretne korzyści dla innych krajów azjatyckich. Podstawowe cele zmierzają w kierunku promowania azjatyckiego rozwoju, odrodzenia, pokoju i stabilizacji. Ważnym elementem tej strategii ma pozostawać budowa dobrosąsiedzkich relacji. Chiński rozwój gospodarczy stworzył szansę osiągnięcia korzyści długoterminowych dla krajów Azji, głównie Azji Wschodniej, gdyż to właśnie te państwa stają się największym beneficjentem otwarcia i ekspansji chińskiego rynku. Większość zagranicznych bezpośrednich inwestycji dokonywanych przez chińskie przedsiębiorstwa lokowanych jest w Azji. Rozwój Państwa Środka wpływa również istotnie na stabilność finansową w regionie. Chiny jednocześnie akcentują swój wkład w kreowanie stabilnego środowiska regionalnego¹⁸. Prezydent Hu Jintao w czasie XVII Zjazdu KPCh w wypowiedzi odnoszącej się do krajów ościennych stwierdził, iż Chiny będą realizowały politykę przyjaźni i partnerstwa, będą wzmacniały dobrosąsiedzkie relacje i praktyczną współpracę z tymi krajami, a także zaangażują się w ramach współpracy regionalnej celem stworzenia pokojowego i stabilnego otoczenia, respektującego zasady równości, wzajemnego zaufania oraz przynoszącego korzyści. Jednocześnie zwrócił uwagę na silne związki własnego kraju z układem globalnym mówiąc, iż Chiny nie funkcjonują w izolacji od reszty świata, jednocześnie świat nie może cieszyć się powodzeniem i stabilnością bez ich udziału¹⁹.

¹⁶ Jiang Zemin report at 16th party congress, November 18, 2002, Xinhua, „People’s Daily”, <http://www.english.people.com.cn>.

¹⁷ Hu: *developing word in key role*, February 4, 2004, „China Daily”, <http://www.china-daily.com.cn>.

¹⁸ *China’s Development and Asia’s Rejuvenation*, Speech at ASEAN Business & Investment Summit by Mr. Wen Jiabao, Premier of the State Council of the People’s Republic of China, 7 October 2003”, October 10, 2003, Foreign Ministry of People’s Republic of China, <http://fmprc.gov.cn>.

¹⁹ J. Hu, Hold the Great Banner of Socialism With Chinese Characteristics and Strive for New Victories in Building a Moderately Prosperous Society in All Respects, Report to the Seventeenth National Congress of the Communist Party of China on October 15, 2007, Documents of the 17th National Congress of the Communist Party of China, Foreign Language Press, Beijing 2007, s. 61-62.

Pekin w odniesieniu do państw regionu Azji Wschodniej podkreśla znaczenie podobieństw historycznych, cywilizacyjnych oraz etnicznych. Kluczowe znaczenie ma w tym względzie bliskość geograficzna, która w dużym stopniu wpływa na zachowania poszczególnych aktorów. Zasadniczy zwrot w postrzeganiu regionu przez Pekin można było zauważyć przed dwudziestoma laty. Normalizacja stosunków z Wietnamem, Singapurem i Brunei na początku lat 90. pozwoliła dokonać nowego otwarcia w odniesieniu do krajów Azji Południowo-Wschodniej. W tym obszarze dużą rolę odegrały nowe fora współpracy, tj. ASEAN plus Trzy oraz ASEAN plus Jeden²⁰. Mechanizmy te zostały utworzone już w latach 90., kiedy państwa Azji Południowo-Wschodniej podjęły bliższą współpracę z głównymi potęgami ekonomicznymi regionu. Oprócz tego Chiny zaangażowane są w mechanizmy współpracy w szerszym aspekcie, wymienić tu należy Szanghajską Organizację Współpracy, Radę Współpracy Gospodarczej Azji i Pacyfiku (APEC) czy Asian Cooperation Forum. Rola Pekinu jest nie do przecenienia również, jeśli chodzi o rozwiązywanie problemów regionalnych, mających znaczenie dla bezpieczeństwa globalnego. Przykładem w tym względzie są działania w odniesieniu do Półwyspu Koreańskiego.

Możliwość zaspokojenia licznych potrzeb, jakie pojawiają się w kontekście szybko rozwijającej się gospodarki, w znacznym stopniu decyduje o motywach podejmowanych przez Chiny działań w regionie Azji Południowo-Wschodniej, jak również Azji Centralnej. Obszary te stanowią przede wszystkim bogate źródło surowców naturalnych, co nie pozostaje poza uwagą Pekinu. Przykładem takiego podejścia mogą być dążenia do eksploatacji złóż ropy i gazu zlokalizowanych pod dnem Morza Południowochińskiego, szczególnie wokół Wysp Spratley oraz Wysp Paracelskich. Należy w tym miejscu podkreślić, iż strategia pozyskiwania surowców staje się aktualnie głównym wyznacznikiem poczynań Chin na arenie międzynarodowej.

Od początku lat 90. Pekin coraz wyraźniej zaznacza swoją obecność w obszarze Azji Południowo-Wschodniej. Wydaje się, iż to materia gospodarcza pozostaje głównym instrumentem wpływania na kraje sąsiedzkie. Dodatkowo podejmowane przez Chiny działania stabilizacyjne w czasie kryzysów finansowych pozwalają ugruntować tę silną pozycję. Można zauważyć, że Pekin stara się wytworzyć pozytywny klimat wokół firmowanej przez siebie polityki sąsiedzkiej. Prowadzenie działalności inwestycyjnej, tworzenie rozwiniętych systemów pożyczek oraz stypendiów w państwach azjatyckich ma na celu utrwalenie w oczach cudzoziemców odpowiedniego wizerunku Chin. Pekin wyraźnie rezygnuje z akcentowania znaczenia twardej siły (*hard power*), o czym świadczą choćby deklaracje o niestanowieniu zagrożenia militarnego w stosunku do innych. Pekin preferuje raczej dzia-

²⁰ ASEAN plus Jeden obejmuje dziesięć krajów Stowarzyszenia Narodów Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN) oraz Chiny (10+1). Z kolei ASEAN plus Trzy (10+3) uwzględnia dodatkowo Japonię i Koreę Południową.

łania z użyciem narzędzi właściwych miękkiej sile (*soft power*). Przykładem są tu częste odwołania do tego, co łączy kraje azjatyckie, czyli do wspólnej tradycji i doświadczeń historycznych. Istotną rolę w tworzeniu pozytywnego obrazu odgrywa chińska diaspora (*huaqiao*), zlokalizowana przede wszystkim w bliskim sąsiedztwie Chin. Dostrzeżenie tych elementów będzie miało fundamentalne znaczenie ze względu na to, iż to właśnie silne gospodarczo i militarnie Chiny będą w najbliższej przyszłości odgrywać kluczową rolę w kształtowaniu porządku w ogromnie zróżnicowanym obszarze Azji Wschodniej i Południowo-Wschodniej.

Literatura

- China Pledges to Play Responsible Role in World: Premier*, April 3, 2006, <http://www.gov.cn>.
- China's Development and Asia's Rejuvenation*, Speech at ASEAN Business & Investment Summit by Mr. Wen Jiabao, Premier of the State Council of the People's Republic of China, 7 October 2003", October 10, 2003, Foreign Ministry of People's Republic of China, <http://fmprc.gov.cn>.
- China's National Defense in 2008*, Information Office of the State Council of the People's Republic of China, January 2009, Beijing, „Xinhua”, January 20, 2009, <http://news.xinhuanet.com>.
- China's Peaceful Development Road, December 2005*, [w:] *Zhongguo Zhengfu Baipishu (2005-2006)* (White Papers of Chinese Government), Information Office of the State Council of the People's Republic of China, Foreign Languages Press, Beijing 2007.
- China's peaceful rise*, „Beijing Review”, April 22, 2004.
- Fung Y. *A Short History of Chinese Philosophy*, red. D. Bodde, The Three Press, New York 1966.
- Granet M., *Cywilizacja chińska*, przeł. i oprac. M.J. Künstler, PIW, Warszawa 1973.
- Hu J., Hold the Great Banner of Socialism With Chinese Characteristics and Strive for New Victories in Building a Moderately Prosperous Society in All Respects, Report to the Seventeenth National Congress of the Communist Party of China on October 15, 2007, Documents of the 17th National Congress of the Communist Party of China, Foreign Language Press, Beijing 2007.
- Hu: developing word in key role*, February 4, 2004, „China Daily”, <http://www.chinadaily.com.cn>.
- Jiang Zemin report at 16th party congress*, November 18, 2002, Xinhua, „People's Daily”, <http://www.english.people.com.cn>.
- Opening Statement By H.E. Mr. Qian Qichen Vice Premier and Minister of Foreign Affairs People's Republic of China*, ASEAN Regional Forum (ARF), Subang Jaya, July 27, 1997, <http://www.shaps.hawaii.edu>.
- Peaceful Rise of China a Hot Topic*, April 22, 2005, <http://www.china.org.cn>.
- Wasiliew L., *Kulty, religie i tradycje Chin*, PIW, Warszawa 1974.
- Yu X., *The Change of the World in the Early Twenty-First Century and China's Strategy Of Peaceful Rise*, [w:] *War, Peace and Hegemony in Globalized World. The Changing Balance of Power in the Twenty-First Century*, red. Ch. Chari, Routledge, London 2008.
- Zheng B., *China's Peaceful Rise: Speeches of Zheng Bijian, 1997-2005*, DC: Brookings Institution Press, Washington 2005.

REGIONAL SECURITY FROM BEIJING'S PERSPECTIVE

Summary

Beijing propagate the concrete vision of regional order. Stressing point of peaceful rise China concentrate on activities connected with changing actual social and economic structure. China need time to become a global superpower. Stability in closing neighborhood is very important in case of successful realization of the program concerned modernization of the state. The main points describing relations with neighbors, stressing principle of equal treating all countries despite of their potentials and principle of noninterference in their internal cases, allow to build positive climate around Chinese foreign policy.